

คำชี้แจงการใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติ

เล่มที่ 6 เรื่อง บายศรีวารากรณ์

การใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติ เล่มที่ 6 เรื่อง บายศรีวารากรณ์ จะเกิดประโยชน์สูงสุด นักเรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดความรู้พื้นฐานของตนเอง จำนวน 10 ข้อ ตรวจคำตอบแล้วบันทึกคะแนนที่ได้
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนศึกษาใบความรู้ที่ 6 เรื่อง ความรู้เรื่อง บายศรีวารากรณ์ จากชุดฝึกทักษะปฏิบัติ เล่มที่ 6 เรื่อง บายศรีวารากรณ์ ให้เข้าใจ และจดบันทึกข้อสรุปลงในใบกิจกรรมที่ 6.1 เรื่อง บายศรีวารากรณ์น่ารู้
3. ทำแบบฝึกหัดที่ 6 เรื่อง บายศรีวารากรณ์
4. ทำกิจกรรมในใบกิจกรรมที่ 6.2 เรื่อง การวางแผนและแบ่งหน้าที่ โดยศึกษาใบงานที่ 6 เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีวารากรณ์ จากชุดฝึกทักษะปฏิบัติ เล่มที่ 6 เรื่อง บายศรีวารากรณ์ ล่วงหน้า
5. ฝึกทักษะปฏิบัติประดิษฐ์บายศรีวารากรณ์ ตามขั้นตอนที่กำหนด ในใบงานที่ 6 เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีวารากรณ์
6. เมื่อปฏิบัติเสร็จเรียบร้อย ส่งผลงานประดิษฐ์บายศรีวารากรณ์ ของกลุ่ม ให้ครูผู้สอนประเมิน
7. เมื่อศึกษาชุดฝึกทักษะปฏิบัติ เล่มที่ 6 เรื่อง บายศรีวารากรณ์ จบทั้งชุด นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ ตรวจคำตอบแล้วบันทึกคะแนนที่ได้ เปรียบเทียบกับคะแนนทดสอบก่อนเรียน เพื่อดูความก้าวหน้า และวัดความเข้าใจของตนเอง

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อนักเรียนศึกษา ชุดฝึกทักษะปฏิบัติ เล่มที่ 6 เรื่อง บายศรีวราภรณ์ จบแล้ว นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมต่อไปนี้ได้

1. อธิบายลักษณะโดยทั่วไปของบายศรีวราภรณ์ได้
2. เลือกวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประดิษฐ์บายศรีวราภรณ์ได้
3. อธิบายขั้นตอนวิธีการประดิษฐ์บายศรีวราภรณ์ได้อย่างถูกต้อง
4. ประดิษฐ์บายศรีวราภรณ์ได้

ประโยชน์ในการใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติ

เล่มที่ 6 เรื่อง บายศรีวารภรณ์

1. นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
2. นักเรียนสามารถประดิษฐ์บายศรีวารภรณ์ได้ด้วยตนเอง
3. นักเรียนมีความมุ่งมั่นทำงานจนสำเร็จ มีความประณีต รอบคอบ ทำงานอย่างมีความสุข

แบบทดสอบก่อนเรียน

รายวิชา ง 30239 งานประดิษฐ์ใบตอง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง บายศรีวราภรณ์

เวลา 10 นาที

คำชี้แจง แบบทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ รวม 10 คะแนน
ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว
โดยทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบ

1. ภาพข้อใดคือตัวบายศรีวราภรณ์

ก.

ข.

ค.

ง.

2. ตัวบายศรีวราภรณ์ นับจำนวนชั้นตามข้อใด

- ก. ตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 5 กลีบ
- ข. ตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 6 กลีบ
- ค. ตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 8 กลีบ
- ง. ตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 9 กลีบ

3. เมงดาแบบวราภรณ์ มีลักษณะตัวยอดเป็นกลีบแบบใด

- ก. กลีบหน้าข้าง
- ข. กลีบหน้านาค
- ค. กลีบนิ้วหางหงส์
- ง. กลีบนิ้วมือนาง

4. ภาพใด คือเมงดาแบบวราภรณ์

ก.

ข.

ค.

ง.

จากภาพและตัวเลือกข้างล่างนี้ ใ้ตอบคำถามข้อ 5 - 7

- ก. กรวยเรียบ
- ข. กรวยจับจีบ
- ค. มอบปากกรวย
- ง. กรวยเรียบเก็บริม

5. ภาพหมายเลข 1 คือข้อใด

6. ภาพหมายเลข 2 คือข้อใด

7. ภาพหมายเลข 4 คือข้อใด

8. ดอกไม้หรือการพับกลีบแบบใดที่ใช้ประดับตกแต่ง
บนเมงดาแบบวราภรณ์

- ก. ดอกพุด
- ข. ดอกกล้วยไม้
- ค. กลีบเล็บครุฑหุ้มดอกพุด
- ง. กลีบเล็บมือนางซ้อนหุ้มดอกพุด

9. การสังเกตขนาดของบายศรีปากชามว่ามีขนาดเท่ากันหรือไม่
สังเกตจากสิ่งใด

- ก. เมงดา
- ข. ตัวบายศรี
- ค. ยอดกรวยข้าว
- ง. ดอกไม้ประดับ

10. บายศรีปากชามที่ใช้ในพิธีไหว้ครู ที่งดอาหารคาว การจัดแต่ง
บายศรีปากชามจะทำลักษณะใด

- ก. ใช้ไข่ขวัญ เครื่องประกอบอื่น ๆ ตามปกติ
- ข. ใช้ไข่ขวัญปกติ จัดข้าวสุกปากหม้อแยกต่างหาก
- ค. ใช้ดอกบัวแทนไข่ขวัญ จัดข้าวสุกปากหม้อแยกต่างหาก
- ง. ใช้ดอกบัวแทนไข่ขวัญ เครื่องประกอบอื่น ๆ จัดตามปกติ

กระดาษคำตอบ
เรื่อง บายศรีวารภรณ์

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
สรุปผล				
คะแนนเต็ม			คะแนนที่ได้	
รวม 10 คะแนน				
เกณฑ์การประเมิน				
คะแนน 8 - 10 = ดีมาก			ผ่าน ☐ 😊	
คะแนน 5 - 7 = พอใช้			ไม่ผ่าน ☐ 😞	
คะแนน 0 - 4 = ปรับปรุง				

เฉลยคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน
เรื่อง บายศรีวารกรณ์

ข้อ	คำตอบ
1	ค
2	ข
3	ง
4	ก
5	ข
6	ก
7	ง
8	ง
9	ค
10	ค

ใบความรู้ที่ 6

รายวิชา ง 30239 งานประดิษฐ์ใบตอง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง ความรู้เรื่องบายศรีวราภรณ์

เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

บายศรีวราภรณ์

บายศรีวราภรณ์ เป็นบายศรีปากชามที่ประดิษฐ์ได้ง่าย การออกแบบเป็นการสืบสานและพัฒนารูปแบบที่มีมาจากโบราณ โดยตัวบายศรีจะพับด้วยอดและตัวรอง แบบกลีบนิ้วมีอนางนุ่งผ้ายกนวมด้วยใบลิ้นกระบือ เพื่อเพิ่มสีสัน มีจำนวนชั้นผ้าถุงกลีบนิ้วมีอนางที่แตกต่างกัน ผ้าถุงตัวบายศรีพับแบบยกนวม แฉกแบบเย็บ แต่งด้วยกลีบผกาซ้อนและกลีบสับประรดที่ริมตัวแฉก ใช้กลีบเล็บมือนางซ้อนพับหุ้มดอกพุทจากใบลิ้นกระบือและใบตอง ตกแต่งจนเต็มแบบแฉก กรวยข้าวแบบจับจีบสามทบกรวยเรียบ มีกรวยยอดแบบเรียบ ตกแต่งปากกรวยยอดด้วยการถักตะขาบใบตอง

ภาพที่ 6.1 บายศรีวราภรณ์
(ลิตา บัวขาว, 2550)

บายศรีวราภรณ์นี้ เป็นบายศรีปากชามที่ออกแบบขึ้น เพื่อใช้ในการเรียนการสอน รายวิชางานประดิษฐ์ใบตองและใช้เป็นต้นแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนตัวแทนช่วงชั้นที่ 3 เพื่อแข่งขันทักษะงานประดิษฐ์ใบตอง (บายศรีปากชาม) เป็นตัวแทนจังหวัดนครนายก ร่วมการแข่งขันในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ปี 2550 ภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดชลบุรี ได้รับรางวัลเหรียญเงิน

การออกแบบส่วนประกอบ

1. ตัวบายศรี ประกอบด้วยตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 6 กลีบ

1.1 ตัวยอดพับกลีบนิ้วมือนาง นุ่งผ้ายกนมด้วยใบลิ้นกระบือ 2 ชั้น และนุ่งผ้าด้วยใบตอง อีก 3 ชั้น

1.2 ตัวรองพับกลีบนิ้วมือนาง นุ่งผ้ายกนมด้วยใบลิ้นกระบือ ดังนี้

- นุ่งผ้ากลีบ 1 ชั้น จำนวน 1 กลีบ
- นุ่งผ้ากลีบ 2 ชั้น จำนวน 2 กลีบ
- นุ่งผ้ากลีบ 3 ชั้น จำนวน 2 กลีบ
- นุ่งผ้ากลีบ 4 ชั้น จำนวน 1 กลีบ

ภาพที่ 6.2 บายศรีวราภรณ์
(ลิตา บัวขาว, 2550)

2. แมงดา ตัวยอดพับกลีบนิ้วมือนางนุ่งผ้ายกนมด้วยใบลิ้นกระบือ 2 ชั้น และนุ่งผ้าด้วยใบตอง 3 ชั้น เช่นเดียวกับยอดตัวบายศรี กลีบตกแต่งตัวแมางดาประกอบด้วย

- 2.1 กลีบผกาซ้อน ใช้เย็บปิดรอยต่อของยอดแมางดากับตัวแบบแมางดา
- 2.2 กลีบสับประดครึ่งกลีบ แต่งริมขอบตัวแมางดา
- 2.3 กลีบเล็บมือนางซ้อนหุ้มดอกพุทจากใบลิ้นกระบือ ใช้ตกแต่งชั้นในตัวแมางดา ต่อจากชั้นกลีบสับประด

3. กรวยข้าว เป็นกรวยข้าวแบบจับจีบสวมทับกรวยเรียบ และมีกรวยยอดแบบเรียบ ตกแต่งปากกรวยยอดด้วยการถักตะขาบใบตอง

ลักษณะตัวบายศรี

ตัวบายศรีวราภรณ์ ประกอบด้วยตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 6 กลีบ รวม 7 กลีบ ใช้ขามขนาดเล็กเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 6 นิ้ว

1. ตัวยอดพับกลีบนิ้วมีอนาง นุ่งผ้ายกนมด้วยใบลั่นกระบือ 2 ชั้น และนุ่งผ้าด้วยใบตอง อีก 3 ชั้น
2. ตัวรองพับกลีบนิ้วมีอนาง นุ่งผ้ายกนมด้วยใบลั่นกระบือ ดังนี้
 - นุ่งผ้ากลีบ 1 ชั้น จำนวน 1 กลีบ
 - นุ่งผ้ากลีบ 2 ชั้น จำนวน 2 กลีบ
 - นุ่งผ้ากลีบ 3 ชั้น จำนวน 2 กลีบ
 - นุ่งผ้ากลีบ 4 ชั้น จำนวน 1 กลีบ
3. การเข้าตัวบายศรีใช้วิธีนุ่งผ้ายกนม

ภาพที่ 6.3 ตัวบายศรีวราภรณ์
(สิตา บัวขาว, 2550)

การประดิษฐ์ตัวบายศรีวราภรณ์

การประดิษฐ์ตัวบายศรีวราภรณ์ มีข้อควรระมัดระวัง ดังนี้

1. การจับใบตองสำหรับการพับกลีบนิ้วมือนาง จับใบตองโดยให้ปลายใบตองทางแข็งอยู่ด้านขวามือ ปลายใบตองทางอ่อนอยู่ด้านซ้ายมือ
2. ขณะม้วนใบตอง มือด้านซ้ายจับดอกพุดกุดที่ริมใบตองต้องกดให้แน่น และพับให้แน่น เพื่อให้ยอดกลีบนิ้วมือนางแข็ง ชิ้นงานจะดูสวยงาม
3. การพับใบตองให้กลีบนิ้วมือนางทุกกลีบมีขนาดเท่ากัน จะทำให้ประกอบตัวบายศรีวราภรณ์ได้ง่ายและสวยงาม
4. เลือกใบลั่นกระปือที่มีความกว้าง - ยาว พอที่จะม้วนผ้ากลีบนิ้วมือนางได้รอบ
5. การม้วนผ้ากลีบนิ้วมือนางและตัวบายศรีวราภรณ์ ต้องกะระยะห่างแต่ละชั้นให้สม่ำเสมอ
6. ตรวจสอบชิ้นงานตัวบายศรีวราภรณ์ทุกตัว ให้มีจำนวนตัวยอดและตัวรองเท่ากัน
7. ควรม้วนผ้าตัวบายศรีวราภรณ์ หลังจากประกอบชั้นสุดท้ายแล้ว อีก 1 ชั้น เพื่อเก็บงานให้เรียบร้อย
8. ในการประดิษฐ์บายศรีวราภรณ์ 1 ชาม ชิ้นงานตัวบายศรีวราภรณ์ ทั้ง 3 ชั้น ควรมีขนาดเท่ากัน สังเกตจากฐานกว้างเท่ากันทุกตัว ตัวบายศรีวราภรณ์ จึงจะสวย
9. ตัวบายศรีวราภรณ์ที่สวยงาม ลักษณะการจัดเรียงกลีบนิ้วมือนาง ม้วนผ้าด้วยใบลั่นกระปือ จะวางเรียงไล่ระดับกันไป กลีบนิ้วตัวยอดของตัวบายศรีวราภรณ์ จะตั้งตรง แต่ตัวรองจะกิดนิ้วไล่ระดับลงมา จนกระทั่งตัวรองตัวสุดท้ายอยู่ในลักษณะเกือบจะตั้งฉากกับตัวยอด

ลักษณะแมงดา

แมงดาแบบวราภรณ์ ตัวยอดแมงดาพับกลีบนิ้วมีนางนุ่งผ้ายกนมด้วยใบลิ้นกระบือ 2 ชั้น และนุ่งผ้าด้วยใบตองอีก 3 ชั้น เช่นเดียวกับตัวยอดของตัวบายศรี กลีบตกแต่งตัวแมงดา ประกอบด้วย

1. กลีบผกาซ้อน ใช้เย็บปิดรอยต่อของยอดแมงดากับตัวแบบแมงดา
2. กลีบสับปะรดครึ่งกลีบ แต่งริมขอบตัวแมงดา
3. กลีบเล็บมือนางซ้อนหุ้มดอกพุทจากใบลิ้นกระบือ และใบตองใช้ตกแต่งชั้นในตัวแมงดา ต่อจากชั้นกลีบสับปะรด

ภาพที่ 6.4 แมงดาแบบวราภรณ์
(ลิตา บัวขาว, 2550)

การประดิษฐ์แมงดาแบบวราภรณ์

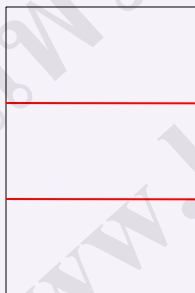
การประดิษฐ์แมงดาแบบวราภรณ์ มีข้อควรระมัดระวัง ดังนี้

1. การตัดโครงแมงดาได้สัดส่วน จะทำให้สามารถเย็บแบบแมงดาได้ง่าย และสวยงาม ทำได้โดย

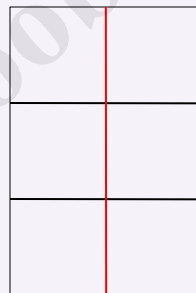
ขั้นที่ 1 วาดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า วางเป็นแนวตั้ง แบ่งพื้นที่สี่เหลี่ยมออกเป็น 3 ส่วนเท่า ๆ กัน

ขั้นที่ 2 ลากเส้นตรงที่กึ่งกลางแบ่งพื้นที่สี่เหลี่ยมทั้ง 3 รูปออก จะได้รูปสี่เหลี่ยมทั้งหมด 6 รูป

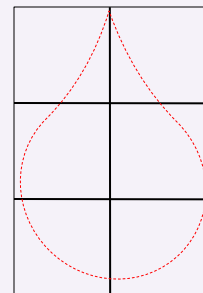
ขั้นที่ 3 ลากเส้นโค้งเป็นรูปใบโพธิ์ เป็นลักษณะคล้ายแมงดาทะเล ตัดแต่งรูปทรงตามความพอใจ

①

②

③

2. เลือกกลีบที่เหมาะสมเย็บปิดรอยต่อระหว่างตัวยอดกับแบบตัวแมงดา สำหรับแมงดาแบบวราภรณ์ เลือกใช้กลีบผกาซ้อนปิดรอยต่อ

3. แมงดาแบบวราภรณ์ เป็นแมงดาแบบประยุกต์จากแบบโบราณ ลักษณะการตกแต่งจะจัดเรียงกลีบเลียนแบบนางซ้อนหุ้มดอกพุดไล่ระดับจากยอดลงมาทางด้านซ้ายและด้านขวารอบตัวแมงดา หากจัดเรียงได้ระดับจะได้ชิ้นงานที่สวยงาม

ลักษณะกรวยข้าว

กรวยข้าววารกรณ์ เป็นกรวยข้าวแบบจับจีบสามทบกรวยเรียบ และมีกรวยยอดแบบเรียบ มอบปากกรวยยอดด้วยการถักตะขาบใบตอง

ภาพที่ 6.5 กรวยข้าววารกรณ์
(สิตา บัวขาว, 2550)

การประดิษฐ์กรวยข้าววราภรณ์

การประดิษฐ์กรวยข้าววราภรณ์ มีข้อควรระมัดระวัง ดังนี้

1. การพับกรวยข้าววราภรณ์ ใช้ใบตองทางกว้างประมาณตอนกลางของใบ วางซ้อนสลับทางกัน เพื่อความแข็งแรงและกันไม่ให้ใบตองฉีกขาดง่าย
2. กรวยข้าวในบายศรีวราภรณ์ จะสวยงาม สูงสง่า ในความสูงประมาณ 1 1/2 เท่าของความกว้างของปากชาม (วัดความสูงจากปากชาม) อาจมีกระธงข้าวรองอยู่ในชาม หรือใช้หยวกกล้วยวางรองกรวยข้าวก็ได้
3. เมื่อหัดทำกรวยจับจีบในระยะแรก ๆ อาจไม่สามารถจัดระยะใบตองให้มีระยะห่างสม่ำเสมอได้ ควรฝึกซ้ำบ่อย ๆ จะสามารถจัดเรียงระยะได้เท่ากัน มีความสวยงามมากขึ้น
4. ตะขบที่ถักเพื่อตกแต่งปากกรวยยอด จะสวยงามมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับการฝึกใบตองให้มีขนาดเท่ากัน ระมัดระวังเรื่องการดึงไม่ให้ตึงหรือหย่อนจนเกินไป
5. กรวยข้าวในบายศรีวราภรณ์ บอกถึงความเชื่อเรื่องความอุดมสมบูรณ์ งานใดทำบายศรีปากชามมีกรวยข้าวรูปทรงสวย สูงสง่า ไม่เล็กลีบ บอกกล่าวว่า กิจกรรมงานนั้น ๆ จะมีความอุดมสมบูรณ์ มั่งคั่ง

ภาพสำเร็จบายศรีวราภรณ์

บายศรีวราภรณ์ ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ตัวบายศรี
2. แมงดา
3. กรวยข้าว
4. ไข่ขวัญ

ภาพที่ 6.6 บายศรีวราภรณ์
(ลิตา บัวขาว, 2550)

เครื่องประกอบที่จำเป็น

เครื่องประกอบ หรือเครื่องบวงสรวงที่ใช้ได้ในบาศีรวารกรรม ประกอบด้วย

1. ข้าวสุกปากหม้อ
2. กล้วยน้ำว่า 1 ผล (ใช้แทนกล้วยน้ำโท)
3. แดงกวา 1 ผล
4. ดอกไม้ประดับตกแต่ง
5. ไข่ต้มสุก เรียกว่า ไข่ขวัญ
6. ดอกบัวสัตตบงกช 1 ดอก (ใช้แทนไข่ต้ม)
7. ขนมน้มน (ตามความจำเป็นของแต่ละงาน)
8. ชามเทพนัม ชามเบญจรงค์ หรือชามลักษณะปากกลม ก้นลึกก็ใช้ได้

วิธีเลือกและต้มไข่ขวัญ

1. เลือกไข่เป็ดกลางเก่ากลางใหม่ฟองเล็ก ถ้าไข่ใหม่เกินไปจะปอกยาก ถ้าไข่เก่าเกินไปไข่แดงจะไม่อยู่ตรงกลาง
2. ต้มไข่ให้สุกมาก ๆ ประมาณ 15 นาที ถ้าไข่เก่ามาก ขณะต้มต้องคนตลอดเวลา เพื่อให้ไข่แดงอยู่ตรงกลาง ถ้าไข่ใหม่เกินไปขณะต้มให้ใส่เกลือด้วยสุกแล้วรีบดักแช่น้ำเย็นทันที
3. ปอกไข่อย่างระมัดระวัง อย่าให้ไข่ร้าวหรือมีตำหนิ

วิธีผ่าแตงกวาและกล้วยน้ำว้า

ภาพที่ 6.7 แตงกวาและกล้วยน้ำว้า
(สิตา บัวขาว, 2550)

ภาพที่ 6.8 การผ่าแตงกวาและกล้วยน้ำว้า
(สิตา บัวขาว, 2550)

ภาพที่ 6.9 การนำไปประกอบขบวนบายศรี
(สิตา บัวขาว, 2550)

1. เลือกแตงกวาและกล้วยน้ำว้า
ที่มีขนาดเท่า ๆ กัน ตัดหัว
และท้ายออกเล็กน้อย

2. ผ่าตามยาวกระยะ 1 ผล
ให้ได้ 3 กลีบ เท่า ๆ กัน

3. ประกอบคู่ นำไปวางพนมเข้ากับ
กรวยข้าวตรงกับช่องแมงดา
ถ้าแตงกวายาวกว่า ให้ตัดออก
ให้ยาวเท่ากันพอดี

การจัดบายศรีวราภรณ์

การจัดบายศรีวราภรณ์ มีข้อควรระมัดระวัง ดังนี้

1. การจัดบายศรีวราภรณ์นี้ เป็นการจัดบายศรีปากชามที่มีลักษณะการจัดตามสมัยนิยม มีการวางหยวกกล้วยเป็นฐาน ไม่ได้ใช้ไม้ขัดด้วบายศรี เช่นแบบโบราณ
2. การบรรจุข้าวสุกปากหม้อลงกรวยข้าววราภรณ์ ให้กดให้แน่น โดยมีไม้เสียบไข่ขวัญอยู่ที่ยอดกรวย การกดข้าวแน่นจะทำให้รูปทรงกรวยข้าววราภรณ์สวยงาม
3. บายศรีปากชามสำหรับใช้ในพิธีการ จะใช้เป็นคู่ ผู้ทำควรระมัดระวังให้บายศรีทั้งคู่มีขนาดเท่ากัน สังเกตที่ยอดกรวยข้าวของบายศรี ว่ามีขนาดใหญ่เกินไปด้วยกันได้หรือไม่ หากทำด้วยฝีมือของคนคนเดียวงานจะสวยสมดุลกัน
4. งานพิธีการจัดไหว้ครูหรือพิธีใหญ่อื่น ๆ หากในงานนั้นงดของคาว ผู้จัดบายศรีควรใช้ดอกบัวสัตตบงกชแทนไข่ขวัญ ข้าวสุกปากหม้อไม่ต้องใส่กรวยข้าว ใช้เฉพาะกล้วย แดงกว่า ส่วนหมาก บุหรี่ หรือเครื่องประกอบอื่น ๆ แล้วแต่พิธีการ ซึ่งผู้จัดบายศรีต้องจัดให้ตรงตามความต้องการของพราหมณ์ หรือเจ้าพิธีที่จะเป็นผู้เลือก

บายศรีวราภรณ์น่ารู้

ชื่อ / กลุ่ม ชั้น เลขที่

คำชี้แจง

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม วางแผนศึกษาใบความรู้ที่ 6 เรื่อง ความรู้เรื่องบายศรีวราภรณ์ ตามหัวข้อที่กำหนด และนำข้อมูลที่สรุปได้จดบันทึกลงในใบกิจกรรมที่ 6.1 เรื่อง บายศรีวราภรณ์น่ารู้

1. ส่วนประกอบของบายศรีวราภรณ์

.....
.....
.....
.....

2. ลักษณะของตัวบายศรีวราภรณ์

.....
.....
.....
.....

3. ลักษณะของเมงดาแบบวราภรณ์

.....
.....
.....
.....

4. ลักษณะของกรวยข้าววราภรณ์

.....

.....

.....

.....

5. เครื่องสังเวช หรือเครื่องประกอบของบายศรีวราภรณ์

.....

.....

.....

6. การจัดบายศรีวราภรณ์

.....

.....

.....

7. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประดิษฐ์บายศรีวราภรณ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บายศรีวราภรณ์

คำชี้แจง

นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 6 และฝึกปฏิบัติแล้ว ให้ทำแบบฝึกหัดต่อไปนี้ จำนวน 10 ข้อ รวม 10 คะแนน โดยเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด และทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบ

1. บายศรีวราภรณ์ มีลักษณะเด่นอย่างไร
 - ก. ตัวบายศรีมีตัวรองที่นุ่งผ้าด้วยใบลั่นกระบัง
 - ข. แมงดาใช้กลีบดอกกล้วยไม้ประดับตกแต่ง
 - ค. กรวยข้าวเรียบ มีกรวยยอดเป็นกรวยจับจีบ
 - ง. มีการสานนมสาวตกแต่งปากกรวยยอด
2. ตัวบายศรีวราภรณ์มีลักษณะตัวรองพับเป็นกลีบแบบใด
 - ก. กลีบนิ้วมีอนางนุ่งผ้าด้วยใบตอง
 - ข. กลีบนิ้วหางหงส์นุ่งผ้ายกนมด้วยใบตอง
 - ค. กลีบนิ้วหางหงส์นุ่งผ้าด้วยใบลั่นกระบัง
 - ง. กลีบนิ้วมีอนางนุ่งผ้ายกนมด้วยใบลั่นกระบัง
3. ตัวบายศรีวราภรณ์มีตัวยอดและตัวรองจำนวนเท่าใด
 - ก. ตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 7 กลีบ
 - ข. ตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 6 กลีบ
 - ค. ตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 5 กลีบ
 - ง. ตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 2 กลีบ

4. การเข้าตัวบายศรีวราภรณ์ นุ่งผ้าตัวบายศรีตามข้อใด

- ก. นุ่งผ้าแบบคาดด้านหลัง
- ข. นุ่งผ้าแบบเข้าด้านข้าง
- ค. นุ่งผ้าแบบยกนม
- ง. นุ่งผ้าแบบชายธง

5. ข้อใดคือกลีบที่ใช้ตกแต่งเมงดาแบบวราภรณ์

- ก. กลีบกุหลาบเข็มครึ่งกลีบ กลีบผกาซ้อน
- ข. กลีบผกาซ้อน กลีบสับประดครึ่งกลีบ
- ค. กลีบสับประดครึ่งกลีบ กลีบผกา
- ง. กลีบผกา กลีบกุหลาบ

6. การพับกลีบตามข้อใดใช้ประดับตกแต่งที่ว่างชั้นในของเมงดาแบบวราภรณ์

- ก. กลีบเล็บมือนางซ้อนหุ้มดอกพุด
- ข. กลีบเล็บครุฑหุ้มดอกพุด
- ค. กลีบสับประด
- ง. กลีบผกาซ้อน

7. กรวยข้าววราภรณ์มีลักษณะอย่างไร

- ก. กรวยข้าวแบบเรียบ
- ข. กรวยข้าวแบบจับจีบ
- ค. กรวยข้าวแบบเรียบเก็บริม
- ง. กรวยข้าวแบบจับจีบมีกรวยยอดแบบเรียบ

8. ความอุดมสมบูรณ์สื่อความได้จากสิ่งใดในบายศรีปากชาม

- ก. แมงดา
- ข. ไข่ขวัญ
- ค. กรวยข้าว
- ง. ตัวบายศรี

9. ดอกไม้ที่นิยมใช้ประดับตกแต่งในบายศรีปากชามคือข้อใด

- ก. ดอกมะลิ
- ข. ดอกกุหลาบ
- ค. ดอกกล้วยไม้
- ง. ดอกดาวเรือง

10. ข้อใดคือเครื่องบวงสรวงที่จำเป็นประกอบบายศรีปากชาม

- ก. ดอกไม้ประดับ ตัวบายศรี ข้าวสุกปากหม้อ
- ข. ข้าวสุกปากหม้อ กล้วยน้ำว้า แดงกวา
- ค. แมงดา ข้าวสุกปากหม้อ ไข่ขวัญ
- ง. กรวยข้าว กล้วยน้ำว้า แดงกวา

กระดาษคำตอบ
แบบฝึกหัดที่ 6 เรื่อง บายศรีวารกรณ์

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
สรุปผล				
คะแนนเต็ม			คะแนนที่ได้	
รวม 10 คะแนน				
เกณฑ์การประเมิน				
คะแนน 8 - 10 = ดีมาก			ผ่าน ☐ 😊	
คะแนน 5 - 7 = พอใช้			ไม่ผ่าน ☐ 😞	
คะแนน 0 - 4 = ปรับปรุง				

เฉลยคำตอบแบบฝึกหัดที่ 6
เรื่อง บายศรีวารกรณ์

ข้อ	คำตอบ
1	ก
2	ง
3	ข
4	ก
5	ข
6	ก
7	ง
8	ก
9	ง
10	ข

การวางแผนและแบ่งหน้าที่

ชื่อ / กลุ่ม ชั้น..... เลขที่.....

คำชี้แจง

ให้สมาชิกกลุ่มตกลงวางแผน แบ่งหน้าที่ในการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การปฏิบัติหน้าที่ในการประดิษฐ์บายศรีวราภรณ์ เมื่อถึงชั่วโมงปฏิบัติงาน ให้ประธานกลุ่มประเมินการเตรียมวัสดุ ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงาน การวางแผนหน้าชั้นเรียน

ตารางการวางแผน แบ่งหน้าที่เตรียมวัสดุอุปกรณ์

กำหนดการปฏิบัติงาน วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วัน/เดือน/ปี ที่วางแผน	ชื่อสมาชิก / หน้าที่ปฏิบัติ	งานที่มอบหมาย ให้เตรียม	ผลการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์		เหตุผล ที่ไม่นำมา
			นำมา	ไม่นำมา	

ประโยชน์จากการใช้ตารางการวางแผน

.....
.....

ใบงานที่ 6

รายวิชา ง 30239 งานประดิษฐ์ใบตอง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีวราภรณ์

เวลา 2 ชั่วโมง

วิธีการประดิษฐ์บายศรีวราภรณ์

1. การประดิษฐ์ตัวบายศรีวราภรณ์
2. การประดิษฐ์เมงดาแบบวราภรณ์
3. การประดิษฐ์กรวยข้าววราภรณ์
4. การจัดบายศรีวราภรณ์

ภาพที่ 6.10 บายศรีวราภรณ์
(สิตา บัวขาว, 2550)

วัสดุอุปกรณ์

1. ใบทองตานี
2. ใบลิ้นกระบือ
3. ดอกพุดพลาสติก
4. เข็มมือ เบอร์ 7 - 8
5. ด้ายสีเขียว เบอร์ 60
6. กรรไกร
7. ตะปูเข็ม
8. ถาด
9. ซามกันลิกปากกว้าง 6 นิ้ว วางหยวกกล้วยเป็นฐาน
10. ไม้เสียบไข่วัญ / ไม้กลัด / ตะเกียบ

1. ใบทองตานี

2. ใบลั่นกระปือ

3. ดอกพุดพลาสติก

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. เจ็มมื่อ เบอร์ 7-8

(ลิตา บัวขาว, 2550)

5. ค้ายสีเขียว เบอร์ 60

(สิตา บัวขาว, 2550)

6. กรรไกร

(สิตา บัวขาว, 2550)

7. ตะปูเข็ม

8. ถาด

9. ชามก้นลึกปากกว้าง 6 นิ้ว
วางหยาบกล้วยเป็นฐาน

(ลิตา บัวขาว, 2550)

10. ไม้เลียบไขว้ขวัญ / ไม้กลัด / ตะเกียบ

วิธีการเตรียมใบตอง

1. นีกใบตองสำหรับพับกลีบบายศรี ขนาด 12 ซม. จำนวน 30 ชิ้น
2. นีกใบตองสำหรับพับฝ้านุ่น ขนาด 5 ซม. จำนวน 36 ชิ้น
3. นีกใบตองสำหรับทำตัวเมงดา ขนาด 6 ซม. จำนวน 15 ชิ้น
4. นีกใบตองสำหรับทำยอดเมงดา ขนาด 12 ซม. จำนวน 3 ชิ้น
5. นีกใบตองสำหรับพับฝ้านุ่นด้วยยอด ขนาด 5 ซม. จำนวน 9 ชิ้น
6. นีกใบตองสำหรับพับกลีบผกา ขนาด 4 ซม. จำนวน 9 ชิ้น
7. นีกใบตองสำหรับพับกลีบสับปะรด ขนาด 3 ซม. จำนวน 54 ชิ้น
8. นีกใบตองสำหรับพับกลีบเล็บครุฑ ขนาด 4 ซม. จำนวน 27 ชิ้น
9. นีกใบตองสำหรับกรวยข้าว (เรียบ) ขนาด 20 ซม. จำนวน 2 ชิ้น
10. นีกใบตองสำหรับกรวยข้าว (จับจีบ) ขนาด 4 ซม. จำนวน 25 ชิ้น
11. นีกใบตองสำหรับกรวยยอด ขนาด 7 ซม. จำนวน 1 ชิ้น

(ลิตา บัวขาว, 2550)

การนีกใบตอง

ขั้นตอนการประดิษฐ์ตัวบายศรีวราภรณ์

1. วิธีการพับตัวยอดและตัวรอง (แบบกลีบนิ้วมีอนาง)
2. วิธีการนุ่งผ้ากลีบนิ้วมีอนาง (นุ่งผ้ายกนม)
3. วิธีการเย็บตัวบายศรี

วิธีการพับตัวยอดและตัวรอง (แบบกลีบนิ้วมีอนาง)

(ลิตา บัวขาว, 2550)

1. วางดอกพุดพลาสติก
ที่กึ่งกลางใบตองด้านบน

(ลิตา บัวขาว, 2550)

2. จับใบตองมุมบนขวามือ
พับเฉียงลงมาที่ริมใบตอง
ด้านล่าง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

3. พับใบตองทบต่อจนผ่าน
จุดกึ่งกลางใบตองไปเล็กน้อย
จะเหลือใบตองด้านซ้ายมือ

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. พับทบใบตองด้านซ้าย
เฉียงเข้ามาให้ริมเสมอกัน
พับทบต่อจนสุดสันทบ

(ลิตา บัวขาว, 2550)

5. จับให้สันทบล่าง
อยู่ด้านริมขวา เย็บตรึง

วิธีการนุ่งผ้ากลีบนิ้วมือนาง (นุ่งผ้ายกนม)

(ลิตา บัวขาว, 2550)

1. ใช้ใบลิ้นกระบือพับครึ่งตามเส้นกึ่งกลางใบ วางทับด้านหลังกลีบนิ้วมือนางให้ต่ำกว่ายอด $\frac{2}{3}$ ส่วนหรือตามต้องการ

(ลิตา บัวขาว, 2550)

2. พลิกสันทบขวา พับตลบสันทบกลับมาทางขวาให้เป็นแนวเส้นโค้งทแยง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

3. พลิกสันทบซ้ายพับตลบ
เช่นเดียวกันกับด้านขวา
เย็บตรึง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. นำใบลิ้นกระบือมานุ่งผ้า
กลีบนิ้วมือนางอีก 1 ชั้น
โดยพับเช่นเดียวกับขั้นตอน
ที่ 1 - 3

(ลิตา บัวขาว, 2550)

5. กลีบนิ้วมือนางนุ่งผ้ายกนม
ด้วยใบลิ้นกระบือ 2 ชั้น

(ลิตา บัวขาว, 2550)

6. กลีบนิ้วมีอนางนุ่งผ้ายกนวม
ด้วยใบลิ้นกระบือ 3 ชั้น

(ลิตา บัวขาว, 2550)

7. กลีบนิ้วมีอนางนุ่งผ้ายกนวม
ด้วยใบลิ้นกระบือ 4 ชั้น

วิธีการเย็บตัวบายศรี

(ลิตา บัวขาว, 2550)

1. กลีบนิ้วมือนางนุ่งผ้ายกกนม
ที่เป็นตัวยอด นำมานุ่งผ้า
ด้วยใบตองต่ออีก 2 ชั้น

(ลิตา บัวขาว, 2550)

2. นำกลีบนิ้วมือนางนุ่งผ้ายกกนม
ที่เป็นตัวรองมาวางทาบต่อ
จัดระยะห่าง และระดับ
ให้สวยงาม

(ลิตา บัวขาว, 2550)

3. ใช้ใบตองที่มีเส้นใบตองตรง
เสมอกัน วางทับด้านหลัง
กลีบนิ้วมือนางนุ่งผ้ายกนม
ด้วยอด พับเฉียงจากกึ่งกลาง
ด้านหลัง เกยเข้ามาทางด้านขวา

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. ทำเหมือนกันทั้งสองข้าง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

5. พลิกสันทบขวา พับตลบ
สันทบกลับมาทางด้านขวา
ให้เป็นแนวเส้นโค้งทแยง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

6. พลิกสันทบซ้าย พับตลบ
เช่นเดียวกับด้านขวา เย็บตรง
เย็บบายศรีต่อจนครบ 7 ชั้น

(ลิตา บัวขาว, 2550)

7. ด้านหลังตัวบายศรีวรากรณ์

(ลิตา บัวขาว, 2550)

8. ด้านข้างตัวบายศรีวรากรณ์

ขั้นตอนการประดิษฐ์แมงดาแบบวรากรณ์

1. วิธีการทำแมงดา
2. วิธีการพับตัวยอดแมงดา (กลีบนิ้วมีอนางนุ่งผ้ายกนม)
3. วิธีการพับกลีบผกา
4. วิธีการพับกลีบสับประดครึ่งกลีบ
5. วิธีการพับกลีบเล็บมีอนางซ้อนหุ้มดอกพุด
6. วิธีการพับกลีบเล็บมีอนางซ้อนหุ้มดอกพุด (ใบลิ้นกระบือ)

วิธีการทำแมงดา

(ลิตา บัวขาว, 2550)

1. วางใบตองซ้อนกัน 4 ชั้น
ตัดแบบแมงดา พับตัวยอด
มาสวมยอดแบบแมงดา

(ลิตา บัวขาว, 2550)

2. พับกลีบผกา นำมาเรียงซ้อน
ไล่ระดับกัน 3 ชั้น

(ลิตา บัวขาว, 2550)

3. นำกลีบผกาซ้อนมาเย็บตรง
ที่รอยต่อของยอดแมงดา

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. นำกลีบสับประดครึ่งกลีบ
มาวางสอดเข้าด้านข้าง
เย็บเรียงไล่แนวและระดับ
เรียงกัน

5. แบบแมงดาที่เย็บกลีบ
สับประคกริ่งกลีบแล้ว
ทั้งสองข้าง

6. นำกลีบเล็บมือนางซ้อน
หุ้มดอกพุทจากใบลิ้นกระบือ
และใบตอง วางเรียงไล่ระดับ
และแนว เย็บตรึง ให้เต็มตัว
แมงดา

7. ตัดใบตองตามแบบแมงดา
เย็บปิด เพื่อเก็บงานด้านหลัง
แมงดาแบบวารกรณ์

วิธีการพับตัวยอดแมงดา (กลีบนิ้วมีนางนุ่งฝ้ายกนม)

(ลิตา บัวขาว, 2550)

1. ใช้ใบลิ้นกระบือพับครึ่งตามเส้นกึ่งกลางใบ วางทาบด้านหลังกลีบนิ้วมีนางนุ่งฝ้ายกนมให้ต่ำกว่ายอด 2/3 ส่วน หรือตามต้องการ

(ลิตา บัวขาว, 2550)

2. พลิกสันทบขวา พับตลบสันทบกลับมาทางด้านขวาให้เป็นแนวเส้นโค้งทแยง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

3. พลิกสันทบซ้ายพับตลบ
เช่นเดียวกันกับด้านขวา
เย็บตรึง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. นำใบลิ้นกระบือมานุ่งผ้า
กลีบนิ้วมือนางอีก 1 ชั้น

(ลิตา บัวขาว, 2550)

5. ใช้ใบตองที่มีเส้นใบตองตรง
เสมอกัน วางทาบด้านหลัง
กลีบนิ้วมือนาง ต่อจากชั้น
ผ้าถุงใบลิ้นกระบือ

(ลิตา บัวขาว, 2550)

6. พับใบตองด้านขวาเฉียงจาก
กึ่งกลางด้านหลังเกยเข้ามา
ทางด้านขวาเล็กน้อย
ทำเหมือนกันทั้งสองข้าง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

7. พลิกสันทบขวา พับตลบ
สันทบกลับมาทางด้านขวา
ให้เป็นแนวเส้นโค้งทแยง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

8. พลิกสันทบซ้ายพับตลบ
เช่นเดียวกับด้านขวา จัดระยะ
เท่ากัน นำใบตองมาหุ้มผ้า
กลีบนิ้วมือนางต่ออีก 2 ชั้น
จะได้ด้วยอดแมงดา

วิธีการพับกลีบผกา

(ลิตา บัวขาว, 2550)

1. พับชายใบตองด้านซ้าย
เฉียงลงไปทางด้านขวา
ประมาณ $\frac{1}{3}$ ของใบตอง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

2. พับชายใบตองด้านขวา
ทับใบตองทางด้านซ้าย
จับให้ใบตองทุกด้าน
เสมอกันพอดี

(ลิตา บัวขาว, 2550)

3. จับใบตองขึ้นบนพับทบครึ่ง
กลับเข้าด้านใน

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. พับริมขวาเข้ามาอีกครั้ง
ให้สันทบอยู่กึ่งกลางของกลีบ
ลายริ้วทแยงซ้ายและขวา
จะเท่ากัน

(ลิตา บัวขาว, 2550)

5. นำกลีบผกามาเรียงซ้อน
ไล่ระดับกัน 3 ชั้น
จะได้กลีบผกาซ้อน

วิธีการพับกลีบสับประดครั้งกลีบ

(ลิตา บัวขาว, 2550)

1. พับริมใบตอด้านขวา 2 ครั้ง
ให้สันทบตั้งฉาก

(ลิตา บัวขาว, 2550)

2. พับริมใบตอด้านซ้าย 2 ครั้ง
ให้ยอดแหลมชิดกัน

(ลิตา บัวขาว, 2550)

3. จับสันทบให้ชิดกัน

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. พับสันทบซ้ายเข้าประกบ
ด้านขวา

(ลิตา บัวขาว, 2550)

5. คลี่ริมสันทบพับทแยงกลับมา
ที่โคนกลีบทางด้านซ้าย
จะได้กลีบสับปะรดครึ่งกลีบ

(ลิตา บัวขาว, 2550)

3. พับสันทบด้านซ้ายเข้าไป
ด้านใน ให้สันทบชิดกัน
ที่จุดกึ่งกลาง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. วางดอกพุทลงตรงกลาง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

5. พับสันทบชั้นในด้านขวา
ไขว้ไปทางด้านซ้าย

(ลิตา บัวขาว, 2550)

6. พับสันทบด้านซ้าย
ไขว้ทับด้านขวา

(ลิตา บัวขาว, 2550)

7. พับสันทบชั้นนอกเช่นเดียวกัน
แล้วเย็บตรงให้เรียบร้อย

(ลิตา บัวขาว, 2550)

8. กลับเล็บมือนางซ้อน
หุ้มดอกพุดจากใบลิ้นกระบี่

วิธีการพับกลีบเล็บมือนางซ้อนหุ้มดอกพุท (ใบตอง)

(ลิตา บัวขาว, 2550)

1. พับทบครึ่งใบตอง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

2. พับสันทบด้านขวา
เข้าไปด้านใน

(ลิตา บัวขาว, 2550)

3. พับสันทบด้านซ้ายเข้าไป
ด้านใน ให้สันทบชิดกัน
ที่จุดกึ่งกลาง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. วางดอกพุดลงตรงกลาง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

5. พับสันทบชั้นในด้านขวา
ไขว้ไปทางด้านซ้าย

(ลิตา บัวขาว, 2550)

6. พับสันทบด้านซ้าย
ไขว้ทับด้านขวา

(ลิตา บัวขาว, 2550)

7. พับสันทบชั้นนอกเช่นเดียวกัน
แล้วเย็บตรงให้เรียบร้อย

(ลิตา บัวขาว, 2550)

8. กลีบเล็บมือนางซ้อน
หุ้มดอกพุดจากใบตอง

ขั้นตอนการประดิษฐ์กรวยข้าววราภรณ์

1. วิธีการทำกรวยข้าว (แบบเรียบ)
2. วิธีการทำกรวยข้าว (แบบจับจีบ)
3. วิธีการถักตะขาบใบตอง

วิธีการทำกรวยข้าว (แบบเรียบ)

1. จับใบตองซ้อนสลับทาง
พยายามให้ริมใบตองเสมอกัน

2. มือซ้ายจับริมใบตองด้านบน
ม้วนเข้ามาทางด้านขวา

(ลิตา บัวขาว, 2550)

3. ม้วนให้ปลายแหลม
และก่อนไปทางจุดเริ่มต้น

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. ม้วนต่อมาจนสุดริมใบตอง
จะได้เส้นริมใบตองที่ตั้งฉาก

(ลิตา บัวขาว, 2550)

5. กลัดด้วยตะปูเข็ม
ก่อนเขียนปากกรวย

6. เจียนปากกรวยไปรอบ ๆ
ให้ปากกรวยเสมอกัน

7. กรวยข้าวแบบเรียบ

วิธีการทำกรวยข้าว (แบบจับจีบ)

(ลิตา บัวขาว, 2550)

1. จับใบตองพับแนวเฉียง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

2. นำด้านสันทบมาวางซ้อนกัน
เย็บตรึง

3. ที่ปลายใบตองด้านบน
ใช้หนังสือทับเพื่อไม่ให้เคลื่อน

4. ตัดปลายใบตองให้เรียวเล็กลง

5. จับปากกรวยเย็บให้ติดกัน

(ลิตา บัวขาว, 2550)

6. เย็บปลายใบตองที่ขุดกรวย
ให้ติดกัน โดยจับเรียงที่ละช่วง
จนครบทุกชั้น

(ลิตา บัวขาว, 2550)

7. กรวยข้าวแบบจับจีบ สวมทับ
กรวยข้าวแบบเรียบ

(ลิตา บัวขาว, 2550)

8. ม้วนกรวยข้าวแบบเรียบ
ขนาดเล็ก สวมเป็นกรวยยอด

9. ถักตะขาบใบตองปีดรอยต่อ
ระหว่างกรวยข้าวจับจีบ
กับกรวยยอดแบบเรียบ

10. กรวยข้าวแบบจับจีบ
ตกแต่งด้วยตะขาบใบตอง

วิธีการปักตะขาบไต่ตอง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

1. ฉีกใบตองกว้างไม่เกิน 0.5 ซม.
จำนวน 2 ชั้น

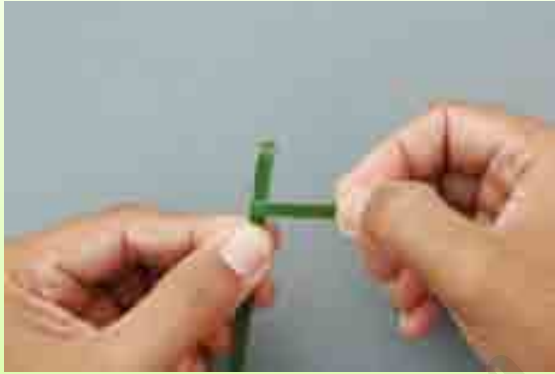

(ลิตา บัวขาว, 2550)

2. จับเส้นใบตองให้เป็นห่วง
ชายด้านหนึ่งยาว ด้านหนึ่งสั้น

(ลิตา บัวขาว, 2550)

3. นำห้วงด้านขวามาคล้องทับ
ห้วงด้านซ้าย

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. จับเส้นใบตองด้านขวามือ
เส้นที่ยาวให้เป็นห้วง
สอดเข้าไปในห้วงเดิม

(ลิตา บัวขาว, 2550)

5. ทำห้วงสอดสลับกันจนหมด
เส้นใบตอง

(ลิตา บัวขาว, 2550)

6. ต่อเส้นใบตองโดยสอดซ้อน
ตามเส้นใบตองเส้นเดิม

(ลิตา บัวขาว, 2550)

7. ถักตะขาบใบตองให้ได้
ความยาวตามต้องการ

(ลิตา บัวขาว, 2550)

8. ตะขาบใบตอง

ขั้นตอนการจัดบายศรีวราภรณ์

1. วิธีการจัดบายศรีลงชาม
2. ภาพผลสำเร็จของงาน

วิธีการจัดบายศรีลงชาม

1. ใช้ใบตองหุ้มหยวกกล้วย
เป็นฐานสำหรับวางกรวยข้าว
จัดวางลงกึ่งกลางชาม

2. ใส่ข้าวสุกปากหม้อลงไป
ในกรวยข้าวเล็กน้อย
ใช้ไม้กดลงไปให้แน่นเต็มยอด
และต้องให้ไม้เสียบไข่ขวัญ
อยู่ตรงกลางตลอดเวลา

(ลิตา บัวขาว, 2550)

3. ใส่ข้าวสุกให้เต็มกรวยข้าว
นำไปตอมมาตัดเป็นวงกลม
2 แผ่น วางขวางทางกัน
หันด้านสีเขียวปิดปากกรวย

(ลิตา บัวขาว, 2550)

4. นำไปวางบนฐานหยวกกล้วย
ปักไม้เสียบไข้วัญลงให้ถึงฐาน

(ลิตา บัวขาว, 2550)

5. วางตัวบายศรีลงในชอกปากชาม
กระยะให้ได้ 3 ตัว
รอบปากชาม

(ลิตา บัวขาว, 2550)

6. วางตัวแมงดาสับหว่าง
กับตัวบายศรี

(ลิตา บัวขาว, 2550)

7. แต่งกวาง กล้วยน้ำว่าตัดหัว
และท้าย ออกเล็กน้อย
ผ่าตามยาว กะให้ได้ 3 กลีบ
ประกบคู่วางหลังตัวแมงดา

(ลิตา บัวขาว, 2550)

8. ยอดกรวยข้าวเสียบไข่ขวัญ
ประดับตกแต่งด้วยดอกไม้
ให้สวยงาม

ภาพผลสำเร็จของงาน

(ลิตา บัวขาว, 2550)

1. นายศรวิราภรณ์ ยอดกรวยข้าว
ประดับด้วยไข่วัณ

(ลิตา บัวขาว, 2550)

2. นายศรวิราภรณ์ ยอดกรวยข้าว
ประดับดอกบัวแทนไข่วัณ

บายศรีวราภรณ์

(ลิตา บัวขาว, 2550)

แบบทดสอบหลังเรียน

รายวิชา ง 30239 งานประดิษฐ์ใบตอง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2

เรื่อง บายศรีวราภรณ์

เวลา 10 นาที

คำชี้แจง แบบทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ รวม 10 คะแนน
ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว
โดยทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบ

1. ภาพข้อใดคือตัวบายศรีวราภรณ์

ก.

ข.

ค.

ง.

2. ตัวบายศรีวราภรณ์ นับจำนวนชั้นตามข้อใด

- ก. ตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 6 กลีบ
- ข. ตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 8 กลีบ
- ค. ตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 5 กลีบ
- ง. ตัวยอด 1 กลีบ ตัวรอง 9 กลีบ

3. แมงดาแบบวราภรณ์ มีลักษณะตัวยอดเป็นกลีบแบบใด

- ก. กลีบนี้นางหงส์
- ข. กลีบหน้าช้าง
- ค. กลีบหน้านาค
- ง. กลีบนี้นมือนาง

4. ภาพใด คือแมางดาแบบวราภรณ์

ก.

ข.

ค.

ง.

จากภาพและตัวเลือกข้างล่างนี้ ใช้ตอบคำถามข้อ 5 - 7

- ก. กรวยเรียบเก็บริม
- ข. มอบปากกรวย
- ค. กรวยเรียบ
- ง. กรวยจับจีบ

5. ภาพหมายเลข 1 คือข้อใด

6. ภาพหมายเลข 2 คือข้อใด

7. ภาพหมายเลข 4 คือข้อใด

8. ดอกไม้หรือการพับกลีบแบบใดที่ใช้ประดับตกแต่ง
บนเมงดาแบบวราภรณ์

- ก. กลีบเล็บครุฑหุ้มดอกพุด
- ข. กลีบเล็บมือนางซ้อนหุ้มดอกพุด
- ค. ดอกกล้วยไม้
- ง. ดอกพุด

9. การสังเกตขนาดของบายศรีปากชามว่ามีขนาดเท่ากันหรือไม่
สังเกตจากสิ่งใด

- ก. เมงดา
- ข. ดอกไม้ประดับ
- ค. ยอดกรวยข้าว
- ง. ตัวบายศรี

10. บายศรีปากชามที่ใช้ในพิธีไหว้ครู ทั้งคณาหารลาว การจัดแต่ง
บายศรีปากชามจะทำลักษณะใด

- ก. ใช้ดอกบัวแทนไขวัญ เครื่องประกอบอื่น ๆ จัดตามปกติ
- ข. ใช้ไขวัญปกติ จัดข้าวสุกปากหม้อแยกต่างหาก
- ค. ใช้ไขวัญ เครื่องประกอบอื่น ๆ ตามปกติ
- ง. ใช้ดอกบัวแทนไขวัญ จัดข้าวสุกปากหม้อแยกต่างหาก

กระดาษคำตอบ
เรื่อง บายศรีวารกรณ์

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
สรุปผล				
คะแนนเต็ม			คะแนนที่ได้	
รวม 10 คะแนน				
เกณฑ์การประเมิน				
คะแนน 8 - 10 = ดีมาก			ผ่าน ☐ 😊	
คะแนน 5 - 7 = พอใช้			ไม่ผ่าน ☐ 😞	
คะแนน 0 - 4 = ปรับปรุง				

เฉลยคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน
เรื่อง บายศรีวารณ

ข้อ	คำตอบ
1	ข
2	ก
3	ง
4	ค
5	ง
6	ค
7	ก
8	ข
9	ค
10	ง

บรรณานุกรม

- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม, กระทรวงศึกษาธิการ. **เส้นทางสู่อาชีพ
ช่างดอกไม้สด**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2544.
- จันทนา เพชรสงคราม. **งานใบตอง**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
2543.
- ภัทรารุณ ทองแย้ม. **บายศรี**. กรุงเทพฯ : แม่บ้าน, ม.ป.ป.
- _____. **วัฒนธรรมการจัดพานไหว้ครู**. กรุงเทพฯ : แม่บ้าน, ม.ป.ป.
- มณีรัตน์ จันทนะพะลิน. **หนังสือชุดมรดกไทย เล่มที่ 3 ฉบับปรับปรุง
งานใบตอง**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป, 2531.
- ศักรินทร์ หงส์รัตนารกิจ. **งานใบตอง ชุดภาชนะใบตอง**. กรุงเทพฯ :
อินเตอร์ลิงค์ โพรชาयน์, 2547.
- ศุภลักษณ์ ทับทวี. **กระทงลอย**. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์, 2550.

คำนำ

ชุดฝึกทักษะปฏิบัติ ประกอบการเรียนการสอน รายวิชา ง 30239 งานประดิษฐ์ใบตอง ชุดใบตองบายศรี เล่มที่ 6 เรื่อง บายศรีวราภรณ์ เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้า ปฏิบัติตามขั้นตอนในชุดฝึกทักษะปฏิบัติ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะการทำงานได้ด้วยตนเอง นำหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน สร้างทัศนคติที่ดี จึงให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาการประดิษฐ์ของท้องถิ่นไทย ที่สืบทอดกันมายาวนาน

การเรียนรู้ในปัจจุบัน นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้และฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนได้ โดยมีครูให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติได้ด้วยตนเอง จนเกิดทักษะ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ชุดฝึกทักษะปฏิบัติ ประกอบการเรียนการสอน ชุดใบตองบายศรี เล่มที่ 6 เรื่อง บายศรีวราภรณ์ เล่มนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและผู้สนใจได้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ อีกทั้ง ผู้เขียนตำราทุกท่าน ที่ผู้จัดทำได้นำมาเป็นหลักฐานอ้างอิง ศึกษา ค้นคว้า เพื่อรวบรวมเป็นความรู้ที่บรรจุในเอกสารเล่มนี้จนสำเร็จ

ลิตา บัวขาว

สารบัญ

	หน้า
คำชี้แจงการใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติ	1
จุดประสงค์การเรียนรู้	2
ประโยชน์ในการใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติ	3
แบบทดสอบก่อนเรียน	4
กระดาษคำตอบก่อนเรียน	8
เฉลยคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน	9
ใบความรู้ที่ 6 เรื่อง ความรู้เรื่องบายศรีวราภรณ์	10
ใบกิจกรรมที่ 6.1 เรื่อง บายศรีวราภรณ์น่ารู้	22
แบบฝึกหัดที่ 6 เรื่อง บายศรีวราภรณ์	24
กระดาษคำตอบแบบฝึกหัด	27
เฉลยคำตอบแบบฝึกหัดที่ 6 เรื่อง บายศรีวราภรณ์	28
ใบกิจกรรมที่ 6.2 เรื่อง การวางแผนและแบ่งหน้าที่	29
ใบงานที่ 6 เรื่อง การประดิษฐ์บายศรีวราภรณ์	30
แบบทดสอบหลังเรียน	76
กระดาษคำตอบหลังเรียน	80
เฉลยคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน	81
บรรณานุกรม	82

